

Strandegård Dyrehave

Af Flemming Alrune

Skoven er en lysåben gammel løvskov med mange store ege, bøge- og aske-træer. Eg og ask er såkaldte lystræer hvilket betyder, at de behøver meget lys, men de lader også meget lys skinne igennem til skovbunden. Bøgen er et skyggetræ, som også kan gro i skygge. Den lader ikke noget lys skinne igennem løvet og har ingen underskov. Eg og Ask indvandrede for ca. 8.000 år siden, hvorimod bøgen først kom for ca. 2.500 år siden. Fordi bøgen er

et skyggetræ vil den langsomt erobre skoven og flere steder kan man se "Kampen mellem Eg og Bøg". Det er tydeligt at se, hvordan bøgen er vokset op gennem kronen på egen og nu er i færd med at skygge den ihjel.

I 1805 kom Skovforordningen. Det var en lov, der forbød husdyrs græsning i skovene, som på det tidspunkt var i en dårlig forfatning. Syd for skoven løber et stendige, som adskiller skoven fra det åbne land. Det er sandsynligvis resterne af et af de mange diger, der blev bygget for at holde skovene fri for husdyr. I dag er sådanne anlæg fredede.

Skoven har været og er stadigvæk et yndet udflugtsmål for lokalbefolkningen. Området har gennem tiden været vært for mange folkeforlystelser.

Havet æder langsomt af den gamle skov. Vinterens storme, skiftet mellem frost og tø tager træer med i faldet, når skrænterne skrider.

Varden

Jens Munk sejlede i 1619 på ordre af Kong Christian IV ud for at finde Nordvestpassagen (nord om Amerika). Ekspeditionen, som bestod af tre små skibe og 64 mand, kom til Canada og ind i Hudson Bay. Det var sent på året og de måtte overvintre.

Det barske klima, skørbug og mangel på mad tog livet af dem alle på nær Jens Munk og to af hans folk, og det følgende år lykkedes det for de tre mand at sejle tilbage til Bergen i det mindste af skibene.

Det var en sømandsbedrift uden sidestykke. Men Nordvestpassagen fandt de ikke.

Varden er rejst i fællesskab af den canadiske og danske regering som en optakt til en årlig samling i den dansk-canadiske venskabsforening. En markering af forbindelserne mellem det gamle land og landet, hvortil mange danskere udvandrede.

Efter få år svandt interessen imidlertid bort og varden groede til. I 1999 blev den ved lokal mellemkomst befriet for træer og buske af Storstrøms Amt, og nu står den atter frit og kan fortælle den spændende historie.

Kysten

Kystskrænterne falder brat fra skoven ned mod Østersøen. Det er lerskrænter med stejle partier op til 15 meter høje. Havet ændrer konstant på kysten, og store træer ligger på kryds og tværs af stranden og gør sammen med store sten en vandretur til en klatretur.

Geologi er et af strandens temaer. Her ligger ledeblokkene, som istidernes gletschere har bragt med sig fra områder omkring Østersøen. Deres udseende fortæller, hvorfra de stammer, og hvordan de er dannet.

Nu og da blotlægger havet et lerlag, som stammer fra den sidste mellemistid for 100.000 år siden. Det er et af de få steder i Danmark, man kan være heldig at se det. Laget, som kaldes Eem-leret, kan kendes på sin blågrå farve og indhold af knuste muslingeskaller. Fravær af sten i laget er et andet kendetegn.

Havet langs kysten giver med de mange store sten og rev et glimrende kystfiskeri efter havørred og hornfisk.

I dag er både skoven og kystskrænterne fredet.

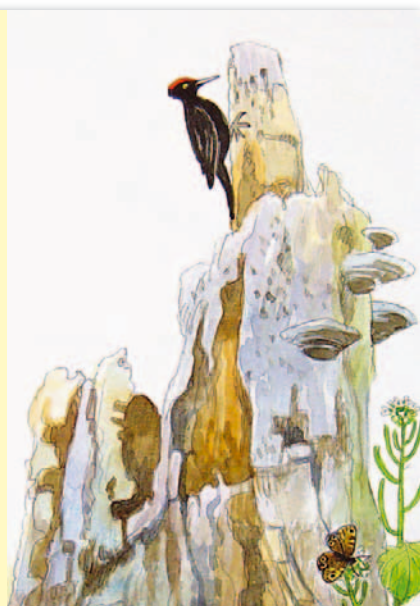
Sortspætten, som yngler i skoven, er den største af vore spættearter og er på størrelse med en krage.

Som andre af spættefamilien hugger den selv sit redehul ud, og det er ikke til at tage fejl af, når man står ved et træ, der bebos af sortspætten. Dens redehul er aflangt og flosset i kanten. Resultatet af dens arbejde ligger som store grove spåner under træet.

Det er en forholdsvis ny fugl i Danmark. Østpå startede den i Nordsjælland i midten af 1970'erne og har siden bredt sig så langt sydpå som til Feddet.

I Strandgård Dyrehave yngler et til to par sortspætter

Hører man et højt klingende "glyg glyg glyg" gennem skoven er det sortspætten, der har givet lyd fra sig.

Den mægtigste af Trolldhøjene, syd for skovdiget.

Fortidsminder og oldtidshøje

Sagnet fortæller, at en trolld, der var kendt som en stor søkonge, skulle ligge begravet i en af højene lige syd for Strandegård Dyrehave. I en anden af højene skulle hans hest og store skat ligge. De må stadigvæk være der, for der er ingen oplysninger om, at de skulle være blevet fundet.

Bondestenalderens første periode fra ca. 3.500 til 3.200 f.v.t. har efterladt flere gravhøje i skoven. Det drejer sig om en runddyse, en langdyse samt en række dårligt bevarede høje.

En runddyse har oprindeligt været en høj med et stensat gravkammer i toppen af højen. En stor dæksten har lukket kammeret for oven og hele monumentet har fremstået som en høj med en stor sten på toppen. Med tiden er jorden skredet bort fra gravkammeret, og tilbage står en kreds af store sten, der bærer en dæksten.

En langdyse har en aflang udstrækning med to, måske tre gravkamre. Begge slags dysser har været forsynet med store randsten, som har stået rundt om højens fod.

Nogle dysser har været brugt over mange år til flere gravlæggelser, men hvem, der har været begravet her, kan vi kun gisne om. Sandsynligvis er der tale om en stormand og medlemmer af hans familie.

Fra bronzealderen mellem år 1.800 og 500 f.v.t. findes to høje. Begge ligger syd for skovdiget.

Den døde blev lagt i en egekiste, der var en flækket og udhulet stamme. Denne blev dækket med en høj, hvorom der sattes randsten. Atter må vi formode, at det er udvalgte personer, der har fået et sådant eftermæle.

Højene er kendt som Trolldhøje.

Landskabet var dengang mere åbent med overdrev og små dyrkede marker. I et sådant landskab har højene været synlige vidt omkring og har kunnet fortælle fremmede om, at her boede mennesker med magt og status. Samtlige høje er undersøgt i 1880'erne uden nævneværdige fund. Dog er en stump af et bronzesværd fundet som løsfund.

Kanon i høj affutage.

Skansen ved Strandegaard

Af Flemming Alrune

Skansen set fra øst.

Napoleonskrigene hærgede i begyndelsen af 1800-tallet hele Europa. Danmark forsøgte at holde sig uden for, men i efteråret 1807 belejrede englænderne København. De frygtede den danske flåde, der alene ved sin størrelse ville være en trussel, hvis den faldt i Napoleons hænder.

England forlangte flåden udleveret uden held, hvorpå de bombarderede hovedstaden og sejlede bort med flåden. Danmark var dermed tvunget over i Napoleons lejr.

Landet lå nu ubeskyttet hen over for angreb fra søsiden, hvorfor der på strategiske steder opførtes skanser, som skulle forsvare sunde, stræder og indsejlinger til havnebyerne.

Skansen her opførtes i 1808 og blev nedlagt ved freden i 1814. Sammen med skansen ved Roneklint (se s. 46) udgjorde de kystforsvaret for indsejlingen til Præstø.

Anlægget var bevæbnet med fire stk. 18 pundige jernkanoner. De 18 pund betyder, at kanonrøret havde en diameter, der passede til en massiv jernkugle, som vejede 18 pund (ca. ni kg.).

Den havde en effektiv rækkevidde på 2.200 m. For at kanonen skulle kunne skyde ud over volden, måtte den placeres højt i affutagen (vognen).

Når skuddet gik, blev rekylen opfanget ved, at vognen løb tilbage ad en skråtstillet sliske. Derefter løb den af sig selv frem igen parat til at blive ladet med næste skud.

Højden reguleredes med en kile bagtil. Og sideretningen kunne ændres ved at dreje slisken som affutagen stod på.

Besætningen bestod af en officer og omkring 30 menige. De sidste var ofte uniformerede, men det kneb med støvler, hvorfor de blev kaldt Træskosoldater.

I dag fremstår skansen næsten som i 1814. Havet har dog taget den yderste vold mod sydøst og i 1996 kystsikrede ejeren strækningen ud for skansen. Storstrøms Amt gennemførte i 1999 en blotlægning af skansen.

Grundskitse af skansen.

Menig soldat og officer i uniform.

